

היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום - זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב - שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית כנגד מדת החסד.

שנו רבותינו, באותה שעה שעלה משה להר סיני, מה הטעם התגלה לו בשלהבות אש שהוא דין? אמר רבי יעקב, (בצ"ח) פעת השעה היתה (השעה) גורמת. רבי יוסי אמר, הכל לגזע אחד משתרש. כתוב ויבא אל הר האלהים הרבה, וכתוב (דברים ט) ויבחר הקצפתם את ה'. וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסגה, כמו זה שכתוב (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר רבי יהודה, מפאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים, שכתוב והנה הסנה בער באש - לעשות בהם דין ברשעים. והסנה איננו אפל - (לעשותו) אין בהם פליה. בער באש - על כל פנים, רמז לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אפל - להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך ה' אליו בלפת אש, מה הטעם למשה בלפת אש ולשאר הנביאים לא? אמר רבי יהודה, אין משה כשאר הנביאים. ששנינו, מי שקרב לאש, בה נשרף, ומשה קרב לאש ולא נשרף, שכתוב (שמות כ) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים, וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה.

רבי אבא אמר, זה של משה, יש להסתפל בו בכחמה עליונה על מה כתוב כי מן המים משיתהו. מי שנמשך מן המים, שנגזר משה לא נגזר איש אחר.

יצחק, מפאן, (ירמיה ו') אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום: זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב: שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית, כנגד מדת החסד. תנו רבנן, בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני, מאי טעמא אתגלי ליה בשלהובי אשתא, דהוא דינא. אמר רבי יעקב (נ"א בע"ז) כען שעתא הוה (שעתא) גרים. ר' יוסי אמר, פלא לחד גזעא אשתרשא. פתיב, ויבא אל הר האלהים הרבה. וכתוב, (דברים ט) ובחרב הקצפתם את יי'. וכתוב, וירא מלאך יי' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסגה, פהאי דכתיב, (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר ר' יהודה, מפאן למדנו, רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אופל, (לעשות) אין בהם פליה. בוער באש, על כל פנים רמז, לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אפל, להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך יי' אליו בלפת אש. מאי טעמא למשה בלפת אש, ולשאר נביאים לא. אמר רבי יהודה, לאו משה כשאר נביאים. דתנו, מאן דקריב לאשא ביה אתוקד, ומשה קריב לאשא ולא אתוקד. דכתיב, (שמות כ') ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך יי' אליו בלפת אש מתוך הסנה. רבי אבא אמר, האי דמשה, אית לאסתפל לא ביה בכחמתא עלאה, על מה כתיב, כי מן המים משיתהו. מאן דאתמשך מן מיא, (דינא עלאה) לא דחיל מנורא. דתניא אמר רבי יהודה, מאתר דאתגזר משה, לא אתגזר בר דין עליון לא פוחד מאש. ששנינו, אמר רבי יהודה, ממקום

אמר רבי יוחנן, בעשר דרגות נתקן, שכתוב (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. אשרי חלקו של האיש שאדונו מעיד עליו כף.

אמר רב דימי, והרי כתוב (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. אמר לו, ודאי זפה אמרת. שתק. כשבא רבי שמעון בן יוחאי, באו ושאלו לפניו דבר זה.

פתח ואמר, אשכול של זפת, יתערב באפרסמון טוב? חס ושלום! אלא ודאי כף הוא, באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. משה מעשיו למעלה, ובלעם למטה. משה השתמש בכתר המלך העליון שלמעלה, ובלעם השתמש בכתרים תחתונים לא קדושים למטה. ובאותה צורה ממש כתוב, (יהושע יג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואם עולה על דעתך יותר, לך שאל את אתוננו. בא רבי יוסי ונשק דינו. אמר, הרי החמדה (הנין) שבלבי יצא החוצה.

שכך משמע, שיש עליונים ותחתונים, זמין ושמאל, רחמים ודין, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל משתמשים בכתרים עליונים קדושים - עובדי כוכבים ומזלות בכתרים תחתונים לא קדושים. אלה של זמין, ואלה של שמאל. ועל כל פנים נפרדים נביאים עליונים מנביאים תחתונים, נביאי קדש מנביאים שלא מקדש.

אמר רבי יהודה, כמו שהיה משה נבדל מכל הנביאים בנבואה עליונה, כך היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה

נש אחרא. אמר רבי יוחנן, בעשרה דרגין אשתכלל. דכתיב, (במדבר י"ב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. זפאה חולקיה דבר נש, דמריה אסהיד פדין עלוי.

אמר רב דימי, והא כתיב (דברים ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. אמר ליה, ודאי שפיר קאמרת, אשתיק. פד אתא רבי שמעון בן יוחאי, אתו, שאילו קמיה האי מלה.

פתח ואמר, קוטיפא דקרנטי, אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלום. אלא, ודאי כף הוא, באומות העולם קם, ומנו בלעם. משה עובדוי לעילא, ובלעם לתתא. משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא. ובלעם, אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא. ובההוא גוונא ממש כתיב, (יהושע י"ג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואי סלקא דעתך יתיר, זיל שאיל לאתניה. אתא רבי יוסי, ונשק ידוי, אמר, הא חמידא (נ"א חמרא) דלבאי נפק לבר.

דחבא משמע, דאית עלאין ותתאין, ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל, משתמשים בכתרין עלאין קדישין. עובדי כוכבים ומזלות, בכתרין תתאין דלא קדישין. אלין דימינא, ואלין דשמאלא, ועל כל פנים, מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי. נביאי דקודשא, מנביאי דלאו דקודשא.

אמר רבי יהודה, פגוונא דהוה (דף כ"ב ע"א) משה, פריש מכל נביאי, בנבואה קדישא עלאה. כן הוה בלעם, פריש משאר נביאי בנבואה קדושה עליונה, כן היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה